

Ganzenpoten en sno

Precies een jaar geleden ging het gerestaureerde Kasteel van Groenendaal opnieuw open voor het publiek. De aangrenzende vijvers kregen een opknopbeurt. De wat verderaf gelegen Ganzenpootvijver onderging zelfs een ware facelift. Wandel met ons mee en bekijk met eigen ogen dit wondermooie stukje Zoniënwoud.

TEKST Herman Dierickx • FOTO Filip Claessens

Het kasteel uit 1783 was eerst een koetshuis en een personeelsgebouw, onlosmakelijk verbonden met de priorij van Groenendaal, die in 1343 mede door Jan van Ruusbroec werd gesticht. Daar blijft vandaag weinig van over. Toch zal deze site nog van zich laten spreken, want de komende jaren staan er nog heel wat aanpassingen op het programma. Deze maand worden in de Ganzenpootvijver de eerste riet- en blankvoorns uitgezet sinds het leeglaten van de vijver voor de sanering vorig jaar. Het zijn prooivissen voor de snoeken die in de maand april zullen volgen. Zo wordt een traditie in ere hersteld, want hier zullen opnieuw snoeken opgroeien die door de Vlaamse gemeenschap worden gekweekt om elders in het land uitgezet te worden.

Volg de natuur

Voor deze wandeling vertrek je vanaf de parkeerplaats aan het Kasteel van Groenendaal, waar vzw Inverde regelmatig natuurscursussen geeft. Blijf langs de voorkant van het sober gerestaureerde gebouw en neem aan de T-splitting het linkerpad dat je rond de eerste vijver brengt. De fonteinkruidsoort is winter en zomer zichtbaar door de drijvende, ellipsvormige bladeren. Iets verderop vind je tussen het pad en de vijver enkele flink uit de kluiten gewassen beuken met enkele moerascipressen. De bekende ademhalingswortels die je meestal bij deze soort terugvindt, zijn er niet bij. Je vervoegt het hoofdpad, dat je ook rechtdoor blijft volgen aan het eerstvolgende kruispunt tussen de twee vijvers (Kloosterweg). Zo kom je in het kersvers uitgebreide bosreservaat Joseph

Zwaenepool dat twee oudere bosreservaten Haras en Kersselaerspleyn met elkaar verbindt. De bedoeling is dat de natuur zijn gang gaat zonder tussenkomst van de mens. Een deel van dit gebied is vrij toegankelijk. Als je hier regelmatig langskomt, kun je de evolutie op de voet volgen. In de winter zie je overal op de taluds de groene, grasachtige bladeren in de strooisel- en moslaag. Het gaat om ruige veldbies die reeds in april-mei begint te bloeien. Op het einde van de tweede vijver heb je een moeraszone waar het in de zomer hoogseizoen is voor libellen. Nu ligt er alles rustig bij.

Tenen van de ganzenpoot

Volg aan het kruispunt rechtdoor zodat je rechts bij de eerste teen van de Ganzenpootvijver komt waar je een mooi overzicht hebt over deze vlakte met helder water. Neem aan de eerste Y-splitsing rechts en laat de Sneppenweg links liggen. Volg dit pad dat je van op een hoogte naar de tweede teen van de Ganzenpoot laat kijken. Op het einde ervan draai je rechts mee. De moeraszone links is de bron van de Ijse die nooit droogvalt, maar soms slechts een heel klein debiet heeft. Steek door tot het half verharde pad waar je rechts neemt (Sentier des Puits) en je je temidden van gemengd loofhout bevindt met veel zomereik.

Unieke tuinen en parken

De gemeenten in de noordoostelijke Rand herbergen een verrassend rijk historisch tuin- en parkpatrimonium, zo blijkt uit een pas verschenen inventaris van het Vlaams Instituut voor Onroerend Erfgoed (VIOE).

De inventaris heeft betrekking op acht gemeenten ten noordoosten van Brussel: Kampenhout, Kraainem, Machelen, Steenokkerzeel, Vilvoorde, Wezembeek-Oppem, Zaventem en Zemst. Door de nabijheid van Brussel is dit gebied vanaf 1600 bezaaid geworden met huizen van *plaisantie* en buitenplaatsen, waar de adel en later ook de stedelijke bourgeoisie rust en ontspanning zocht. In het boek worden 57 tuinen en parken beschreven, gaande van kleine villatuinen en voormalige pastorietuinen tot grote kasteel- en kloosterdomeinen, ook enkele stadsparken (het Hanssenspark in Vilvoorde en het Centrumpark in Zaventem), en verrassend genoeg een natuurreservaat (het Torfbroek in Kampenhout) en een sport- en recreatiepark (het BLOSO-domein in Hofstade).

Waarde en verwaarlozing

Enkele daarvan zijn van uitzonderlijke waarde. Zoals het kasteeldomein van Sterrebeek dat met zijn uniek patroon tot de belangrijkste historische domeinen van België behoort. Of het gemeentelijk park Drie Fontein in Vilvoorde, dat volgens de auteurs een must is voor al wie geïnteresseerd is in de geschiedenis van de tuinkunst. Andere zijn vandaag vooral getuigen van een groots verleden, zoals het Steen-Rubenskasteel in Zemst, het Kasteel ter Meeren in Sterrebeek, het kasteel van Wezembeek-de Burbure in Wezembeek-Oppem, het kasteel van Perk-de Ribaucourt in Steenokkerzeel, het kasteel van Meerbeek (nu Brabantse Golf) in Melsbroek of het kasteel Beaulieu in

Machelen. 'Verwaarlozing en verval zijn de regel', schrijft samensteller Roger Deneef. Ook ondoordachte of ronduit ondeskundige restauraties of renovaties vormen vaak een bedreiging, zoals gebeurde met de pastorietuin van Kampenhout, het kasteel van Huinhoven in Peutie of het Centrumpark van Zaventem.

Historische tuinen en parken worden soms vanuit onverwachte hoek bedreigd, zo stipt Deneef ook aan. 'Bij de vaststelling van de gewestplannen in de jaren '70 werden ettelijke landgoederen geheel of gedeeltelijk ingekleurd als woongebied. Dat leidde, en leidt nog steeds, tot de opdeling van tuinen en parken in dure bouwpercelen en de vernietiging van een groot deel van hun historische beplanting. Slachtoffers zijn vooral de typische, eclectische villa's uit de belle époque, omringd door relatief bescheiden parkjes waarvan het volume en de kleur van de bomen bepalend zijn voor het beeld van de straat of de wijk. Met hen verdwijnen ook de getuigen van een woonvorm die typisch was voor de bourgeoisie in de steden en voor de notabelen in het dorp. De astronomische schadeclaims die bij een eventuele bescherming als monument, dorps- of stadsgezicht of landschap kunnen worden opgeworpen, verijdelen elke poging tot behoud. Alleen al op grond van de huidige gewestplannen verkeert ongeveer één vierde van de geïnventariseerde tuinen en parken in Vlaams-Brabant in een stedenbouwkundig precarie situatie.'

TEKST Paul Geerts ■ FOTO vzw 'de Rand'

i Historische Tuinen en Parken van Vlaanderen ten noordoosten van Brussel, M&L Cahier nr 19, kan je bestellen bij het Agentschap RO-Vlaanderen Onroerend Erfgoed, Koning Albert II-laan 19 bus 3, 1000 Brussel, 02 553 16 13, diane.torbeyns@rwownderen.be

WIN het boek door een mail te sturen naar randkrant@derand.be. We geven er 5 exemplaren van weg!

eken

Ga van de Puttendreef naar de Frambozendreef waardoor je de diepe gracht ziet waarlangs het vervuilde water van de Duboislaan het gebied binnenstroomt. Hij ligt er geregeld droog bij omdat de afstroming zeer onregelmatig verloopt, volgens het regenregime zeg maar. Steek de Duboislaan over en neem aan het eerste kruispunt rechts de Graafdreef waar je rechts enkele grove dennen ziet tussen de nu kale loofbomen. Onderweg stoot je gegarandeerd op grote groepen vinken die in volle winter kunnen oplopen tot meer dan honderd. Blijf dit pad volgen tot de eerste doorsteek naar de Duboislaan die je weer oversteekt. Op de parking neem je onmiddellijk links en steek je de grasvlakte over tot aan de moeraszone van de vijver. Neem links en volg de vijveroever waar je verschillende soorten watervogels kunt herkennen: wilde eend, kuifeend, blauwe reiger, en met wat geluk zie je de ijsvogel passeren. Enkele maanden geleden zat hier nog een krooneend, een zeldzame soort. Op het einde klim je even op de oever en ga je links rond het monument van Jan van Ruusbroec zodat je aan de andere vijver passeert. Je wandelt tussen de moerasvegetatie tot aan het eindpunt van de waterzone vanwaar je het kasteel ziet liggen en terug naar je vertrekplaats kunt.

KASTEEL VAN WEZEMBEEK-DE BURBURE